

Rolnummer 6638
Arrest nr. 119/2018 van 4 oktober 2018

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende de artikelen 350, 356-1, tweede lid, en 356-4 van het Burgerlijk Wetboek, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg Namen, afdeling Namen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters F. Daoût en A. Alen, en de rechters L. Lavrysen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, T. Giet en R. Leysen, bijgestaan door de griffier F. Meersschant, onder voorzitterschap van voorzitter F. Daoût,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* * *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij vonnis van 17 februari 2017 in zake S.L. tegen O.R. en anderen, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 10 maart 2017, heeft de Rechtbank van eerste aanleg Namen, afdeling Namen, de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schenden artikel 350, artikel 356-1, tweede lid, en artikel 356-4 van het Burgerlijk Wetboek, al dan niet in samenhang gelezen, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met andere, supranationale wetsbepalingen zoals het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met name artikel 8 ervan, in zoverre aan de vaststelling van de afstamming van een nadien geadopteerd kind geen ander gevolg toekomt dan de verbodsbepalingen van de artikelen 161 tot 164 van het Burgerlijk Wetboek, dit in tegenstelling tot een dergelijke vaststelling van de afstamming ten aanzien van een niet-geadopteerd natuurlijk kind, waaraan alle gevolgen verbonden zijn van artikel 334 van het Burgerlijk Wetboek, en dat terwijl, vermits volle adoptie in principe en onder voorbehoud van uitzonderingen in de rechtspraak onherroepelijk is, een geadopteerde niet over dezelfde rechten beschikt om aan de op een later tijdstip vastgestelde afstamming dezelfde gevolgen te laten verbinden als een afstamming die is vastgesteld ten aanzien van een niet-geadopteerd natuurlijk kind, zijnde die van artikel 334 van het Burgerlijk Wetboek ? ».

Memories zijn ingediend door :

- S.L., bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. P. Holvoet en Mr. F.-X. Choffray, advocaten bij de balie te Namen;

- B.R.;

- S.R., bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. T. Delaey, advocaat bij de balie te Dinant;

- O.R. en B.R., bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. J. Bastien en Mr. A. Lecomte, advocaten bij de balie te Namen;

- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. S. Depré en Mr. E. de Lophem, advocaten bij de balie te Brussel.

S.L. en de Ministerraad hebben ook memories van antwoord ingediend.

Bij beschikking van 6 juni 2018 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers T. Giet en R. Leysen te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 27 juni 2018 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 27 juni 2018 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschied*

S.L., eisende partij voor de verwijzende rechter, is geboren op 24 september 1966. Haar afstamming van vaderszijde komt, bij haar geboorte, vast te staan ten aanzien van de eerste echtgenoot van haar moeder, J.R., overleden in 1999.

In 1977 wordt S.L. geadopteerd door de tweede echtgenoot van haar moeder, J.-M. L., overleden in 1988. Het gaat om een volle adoptie, die toen « wettiging door adoptie » werd genoemd.

In 2012 leidt S.L. een procedure in tot vaststelling van haar afstamming ten aanzien van R.R., overleden in 1982, vader van B.R. en grootvader van O.R. en S.R., alle drie verwerende partij voor de verwijzende rechter. Zij leidt gelijktijdig een procedure in om zich te beroepen op de hoedanigheid van erfgename van die laatste en om de erfopvolging van één vierde van diens nalatenschap te verkrijgen.

Bij een vonnis van 8 oktober 2014 zegt de familierechtbank van Namen voor recht, na een deskundigenonderzoek te hebben bevolen, dat R.R. de vader is van S.L. Bij ontstentenis van beroep, is dit vonnis in kracht van gewijsde getreden en overgeschreven in het register van de burgerlijke stand, op de kant van de geboorteakte van S.L.

De partijen bereiken geen overeenstemming over de gevolgen van die vaststelling van afstamming van vaderszijde in het kader van de procedure tot vaststelling van de hoedanigheid van S.L. als erfgename ten aanzien van R.R. Volgens S.L. moet ieder kind wiens afstamming is vastgesteld, van zijn ouders erven en beschikt het in dat opzicht over dezelfde rechten als die van zijn broers en zussen, ongeacht de manier waarop die afstamming is vastgesteld en ongeacht of het kind binnen of buiten huwelijksverband is geboren. Volgens B.R., O.R. en S.R. heeft, in geval van een volle adoptie, een afstammingsverklaring na de adoptie slechts een symbolische draagwijdte en heeft artikel 350 van het Burgerlijk Wetboek alleen de toepassing van de verbodsbepalingen inzake het huwelijk tot gevolg, met uitsluiting van elke erfgerechtigdheid.

De Rechtbank van eerste aanleg Namen, afdeling Namen, stelt vast dat een volle adoptie bindend is voor een minderjarig kind zonder dat het over dezelfde rechten beschikt als een niet-geadopteerd natuurlijk kind. Zij vraagt zich af of het belang van het geadopteerde kind niet de biologische werkelijkheid en alle eraan verbonden gevolgen moet laten prevaleren, in het bijzonder in een context van een endofamiliale volle adoptie zoals te dezen, waarbij het kind geadopteerd is door de echtgenoot of de samenwonende partner van zijn ouder en waarin de onherroepelijkheid van de adoptie in mindere mate gerechtvaardigd zou zijn. Zij stelt het Hof de bovenvermelde prejudiciële vraag.

III. *In rechte*

– A –

A.1.1. S.L. stelt voor de prejudiciële vraag te herformuleren om duidelijker vast te leggen dat de situatie die moet worden geanalyseerd die is van een kind wiens afstamming is vastgesteld na een volle adoptie, en niet omgekeerd.

A.1.2. Zij voert aan dat de in het geding zijnde bepalingen de artikelen 8 en 14 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij dat Verdrag, de artikelen 2 en 16 van het Verdrag inzake de rechten van het kind en de artikelen 7 en 21, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie schenden.

Zij geeft aan dat de wet van 31 maart 1987 het onderscheid tussen kinderen geboren binnen en buiten huwelijksverband heeft opgeheven ingevolge het arrest *Marckx* van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van 13 juni 1979. Zij is van mening dat de artikelen 334 en 731 van het Burgerlijk Wetboek het recht vastleggen van elk kind wiens afstamming is vastgesteld, om van zijn ouders te erven, ongeacht de manier waarop de afstamming is vastgesteld en ongeacht of het kind binnen of buiten huwelijksverband is geboren. Zij voert aan dat artikel 350 van het Burgerlijk Wetboek, als uitzondering op die bepalingen, een discriminatie tussen wettige en natuurlijke kinderen handhaaft die strijdig is met de voormelde referentienormen.

A.1.3. S.L. verwijst naar verschillende arresten van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en wijst erop dat een onderscheid op grond van geboorte buiten huwelijksverband alleen wegens « zeer sterke redenen » bestaanbaar kan worden geacht met het Verdrag. Zij voert aan dat een dergelijke verantwoording te dezen volkomen ontbreekt.

Zij doet gelden dat de wetgever geen enkele verantwoording heeft gegeven voor de in het geding zijnde discriminatie, noch in de parlementaire voorbereiding van de wet van 31 maart 1987, noch in die van de wet van 24 april 2003, die artikel 350 van het Burgerlijk Wetboek heeft gewijzigd.

Zij is van mening dat geen enkele van de *a posteriori* gegeven verantwoordingen voor de in het geding zijnde discriminatie overtuigend is.

Wat betreft de wil om te vermijden dat een latere vaststelling van de afstammingsband de door een volle adoptie vastgestelde verwantschapsbanden verstoort, merkt S.L. op dat de situatie van een geadopteerd kind niet fundamenteel verschilt van die welke voortvloeit uit een vaststelling van afstamming door huwelijk of erkenning en dat, in die meest voorkomende gevallen, het kind zonder discriminatie hetzelfde erfrecht geniet als zijn biologische broers en zussen. Zij voegt eraan toe dat de overweging dat de vaststelling van een afstamming na een adoptie zou kunnen gemotiveerd zijn door baatzucht vanwege de persoon wiens afstamming van vaderszijde of van moederszijde wordt vastgesteld, onvoldoende is om het kind diens rechten in de nalatenschap van zijn biologische vader of moeder te ontzeggen. Zij onderstreept dat, in bepaalde gevallen zoals te dezen, adoptie niet toelaat sterke verwantschaps- of affectieve banden tussen de adoptant en de geadopteerde aan te knopen en dat niet kan worden verantwoord dat aan een kind diens rechten in de nalatenschap van zijn vader worden ontzegd louter door het feit dat er een adoptie is voorafgaand aan de vaststelling van die afstamming.

Volgens S.L. kan de omstandigheid dat een geadopteerde zowel van de adoptant als van zijn biologische ouder zou kunnen erven, evenmin een aanvaardbare verantwoording zijn. Zij doet gelden dat die situatie theoretisch is, aangezien zij geen enkele erfenis heeft ontvangen naar aanleiding van het overlijden van J.-M. L., en dat zulk een situatie noch uitzonderlijk is, noch bij wet verboden. Zij geeft aan dat een kind dat gewoon is geadopteerd, van zijn biologische ouder kan erven indien de afstammingsband wordt vastgesteld na de adoptie, en waarbij het bovendien zijn erfgerechtigdheid ten aanzien van de leden van zijn oorspronkelijke familie behoudt, en dat een kind dat geboren is tijdens het huwelijk kan erven van de echtgenoot van zijn moeder en vervolgens van de man die het daarna heeft erkend of geadopteerd.

Zij doet gelden dat aan de harmonie van familieverhoudingen en aan « het vertrouwen van de erflater » in de devolutie van zijn nalatenschap aan de kinderen uit zijn huwelijk geen grotere legitimiteit kan worden toegekend dan aan de gelijkheid, inzake burgerlijke rechten, tussen huwelijkse en buitenhuwelijkse kinderen.

Zij voert aan dat de gelijkstelling van een kind dat ten volle is geadopteerd met de kinderen van de adoptant geen redelijke verantwoording kan vormen voor het ontzeggen van de rechten van de geadopteerde in de nalatenschap van zijn biologische ouder wiens afstamming na de adoptie is vastgesteld. Zij voegt eraan toe dat het feit dat een geadopteerd kind ophoudt te behoren tot zijn « oorspronkelijke familie », geen redelijke verantwoording kan vormen in zoverre de na de adoptie vastgestelde afstamming betrekking kan hebben op een persoon die niet tot die oorspronkelijke familie behoort, zoals te dezen.

Zij is van mening dat het risico dat het recht op eerbiediging van het privéleven van de biologische familie en het erfrecht van de biologische broers en zussen van het geadopteerde kind worden verstoord, geen aanvaardbare verantwoording vormt in het licht van de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Zij voert aan dat er geen reden is om de integriteit van een adoptiegezin meer te beschermen dan die van andere gezinnen die worden geconfronteerd met een identieke situatie waarin aan een van hun kinderen een andere afstamming wordt toegekend die dat kind rechten verleent in de nalatenschap van de biologische ouder. Zij merkt op dat zij geen invloed kon uitoefenen op de beslissing om haar door adoptie te wettigen en dat het belang van het kind met een bijzondere aandacht in aanmerking moet worden genomen.

Zij geeft aan dat een kind dat reeds ten volle is geadopteerd de mogelijkheid bieden om erfrechten te genieten in de familie van diegene ten aanzien van wie de afstamming later is vastgesteld, niet de belangen van zijn oorspronkelijke familie, noch die van zijn adoptiefamilie schaadt. Zij voert aan dat de financiële belangen van de familieleden van de persoon wiens afstamming wordt vastgesteld na een volle adoptie, op dezelfde manier worden geschaad als in de andere gevallen waarin een kind zijn afstamming bij vonnis vaststelt, en dat die belangen geen redelijke, objectieve en legitieme verantwoording kunnen vormen voor de bij artikel 350 van het Burgerlijk Wetboek ingevoerde discriminatie.

A.1.4. S.L. doet gelden dat, in tegenstelling tot de zaak die aanleiding heeft gegeven tot het arrest nr. 13/2010 van 18 februari 2010, zij geen erfgerechtigdheid nastreeft in haar « oorspronkelijke familie » in de zin van artikel 356-1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, aangezien haar oorspronkelijke familie die van de eerste echtgenoot van haar moeder, J.R., is. Zij oordeelt bijgevolg dat de prejudiciële vraag niet pertinent is in zoverre zij artikel 356-1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek beoogt, en dat zij voor het overige bevestigend moet worden beantwoord.

A.2. S.R. verwijst naar het voormelde arrest nr. 13/2010 en doet gelden dat een ten volle geadopteerde een volledige gelijkstelling geniet met de kinderen geboren uit de adoptant en dat hij dus alle rechten geniet ten aanzien van die ouder. Zij voegt eraan toe dat artikel 350 van het Burgerlijk Wetboek ertoe strekt te vermijden dat een achteraf vastgestelde afstamming nadeel berokkent aan de geadopteerde, en erkenningen uit eigenbelang tegen te gaan.

Zij voert aan dat er te dezen geen discriminatie is op grond van het statuut van S.L. van natuurlijk of wettig kind aangezien het feit dat laatstgenoemde niet kan erven van haar derde vader het gevolg is van het feit dat zij reeds een juridische vader en een adoptievader heeft, van wie zij waarschijnlijk heeft geërfd.

Zij is van mening dat de prejudiciële vraag ontkennend dient te worden beantwoord.

A.3.1. O.R. en B.R. doen gelden dat men aandacht moet hebben voor de bijzondere omstandigheden in de voorliggende zaak en dat, ook al hebben de voorgaande afstammings van vaderszijde van S.L. geen impact op de latere vaststelling van een andere afstamming van vaderszijde, zij wel een impact hebben op het erfrechtelijke luik. Met verwijzing naar het arrest nr. 13/2010 en naar de rechtsleer onderstrepen zij dat, in geval van een volle adoptie, artikel 350 van het Burgerlijk Wetboek wil voorkomen dat een achteraf vastgestelde afstamming nadeel berokkent aan de geadopteerde, waarbij het de adoptie laat voortbestaan en slechts een toepassing van de verbodsbepalingen inzake het huwelijk tot gevolg heeft. Zij voeren aan dat de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens inzake mogelijke discriminatie tussen kinderen geboren binnen of buiten huwelijksverband, op erfrechtelijk gebied, niet pertinent is voor het in het geding zijnde geschil, dat geen betrekking heeft op een discriminatie op grond van het natuurlijke of wettige statuut van S.L. Zij geven aan dat het feit dat zij niet kan erven van haar verwekker, toe te schrijven is aan het feit dat zij reeds een juridische vader en een adoptievader heeft.

Zij vragen zich af of men niet ervan moet uitgaan dat zij zelf zouden worden gediscrimineerd indien zij de erfrechtelijke verdeling die meer dan dertig jaar geleden plaatsvond, zouden moeten uitbreiden tot S.L., van wiens bestaan zij niets afwisten en die reeds heeft kunnen erven van haar eerste twee vaders.

Zij voeren aan dat, bij een volle adoptie, de handhaving van de verbodsbepalingen inzake het huwelijk tussen de geadopteerde en diens oorspronkelijke familie aantoont dat de oorspronkelijke afstammingsbanden niet worden gewist en dat, op dezelfde manier, dezelfde gevolgen gelden bij een vaststelling van afstamming na een volle adoptie.

Zij doen opmerken dat, ook al blijft een vaststelling van afstamming na een volle adoptie mogelijk, zij geen enkel voordeel meer oplevert omdat zij geen uitwerking heeft behoudens vaststelling van verbodsbepalingen inzake het huwelijk.

A.3.2. O.R. en B.R. voegen eraan toe dat het een partij voor het Hof niet toekomt een prejudiciële vraag te herformuleren en dat de door S.L. voorgestelde herformulering geen enkel nut heeft.

Zij voeren aan dat S.L. zich vergist wanneer zij zich beroept op een discriminatie tussen kinderen op grond van geboorte aangezien de nalatenschap haar niet wordt geweigerd omdat zij buiten het huwelijk geboren is, maar omdat zij ten volle is geadopteerd. Zij onderstrepen dat de oorspronkelijke familie niet de biologische

familie is, maar de familie ten aanzien waarvan een juridische afstammingsband is vastgesteld, vóór of na de adoptie, en dat een ten volle geadopteerd kind wordt gelijkgesteld met een natuurlijk kind van de adoptant.

Zij wijzen erop dat, in tegenstelling tot hetgeen S.L. aangeeft, een kind dat binnen het huwelijk is geboren niet kan erven van zijn vader en vervolgens van diegene die het zou hebben erkend of geadopteerd, omdat een erkenning een voorafgaande betwisting van het vaderschap van de echtgenoot en één enkele erfgerichtigheid impliceert.

Zij verzoeken het Hof de prejudiciële vraag ontkennend te beantwoorden.

A.4.1. De Ministerraad voert aan dat de in de prejudiciële vraag beoogde categorieën van personen worden gevormd door, enerzijds, een geadopteerd kind wiens afstamming wordt vastgesteld na zijn adoptie en, anderzijds, een niet-geadopteerd natuurlijk kind. Hij is van mening dat het in het geding zijnde verschil in behandeling erin bestaat dat de adoptie van S.L. door J.-M. L. haar verhindert om aanspraak te maken op de nalatenschap van R.R. terwijl, indien S.L. niet zou zijn geadopteerd, zij wel aanspraak had kunnen maken op die nalatenschap.

A.4.2. De Ministerraad doet gelden dat een adoptie niet aan dezelfde logica beantwoordt als een vaststelling van afstamming door vermoeden van of onderzoek naar vaderschap. Volgens de Ministerraad is een adoptie per definitie niet in overeenstemming met de biologische band en laat het feit dat het biologische vaderschap opnieuw in het geding wordt gebracht het adoptievaderschap, dat reeds niet overeenstemde met het biologische vaderschap, voortbestaan. Hij zet uiteen dat, omgekeerd, bij de vaststelling van de afstamming van een niet-geadopteerd kind, het voorgaande vaderschap dat gegrond was op een vermoeden van een biologische grondslag van dezelfde aard in het geding wordt gebracht.

A.4.3. De Ministerraad stelt dat de prejudiciële vraag vooral betrekking heeft op het onherroepelijke karakter van een adoptie. Hij merkt op dat het arrest nr. 13/2010 te dezen kan worden overgenomen, dat de verwijzing naar het hogere belang van het kind niet pertinent is omdat de geadopteerde meerderjarig is, en dat de onmogelijkheid om de adoptie opnieuw in het geding te brengen haar niet heeft verhinderd haar afstamming en haar herkomst te laten vaststellen.

Naar zijn mening dient de prejudiciële vraag ontkennend te worden beantwoord.

A.5.1. In haar memorie van antwoord voegt S.L. eraan toe dat de situatie van een geadopteerd kind wiens afstamming wordt vastgesteld na diens adoptie en die van een niet-geadopteerd natuurlijk kind moeten worden onderzocht in het licht van hun respectieve rechten in de nalatenschap van de persoon ten aanzien van wie de afstamming is vastgesteld.

Zij is van mening dat de rechten van die personen (natuurlijke kinderen, al dan niet geadopteerd) moeten worden vergeleken met die welke de kinderen geboren uit het huwelijk van de persoon ten aanzien van wie hun afstamming is vastgesteld, genieten. Zij geeft aan dat zij het natuurlijke kind is van R.R., los van het feit dat zij door een andere man werd geadopteerd vóór de vaststelling van afstamming ten aanzien van die laatste.

Zij beklemtoont dat het verbod van discriminatie tussen alle kinderen van eenzelfde persoon geldt tussen de kinderen uit het huwelijk en de natuurlijke kinderen van die persoon, en tussen de natuurlijke kinderen onderling. Zij voert aan dat de te dezen in het geding zijnde discriminatie door geboorte voortvloeit uit het feit zelf dat het kind niet is geboren uit het huwelijk van zijn biologische vader ten aanzien van wie de afstamming is vastgesteld na de volle adoptie.

A.5.2. S.L. is van mening dat de onherroepelijkheid van de volle adoptie zoals vermeld in artikel 356-4 van het Burgerlijk Wetboek ertoe strekt de geadopteerde te beschermen, en niet de geadopteerde de mogelijkheid te ontnemen om na de adoptie zijn afstamming te laten vaststellen ten aanzien van een andere persoon dan de adoptant. Zij doet gelden dat geen enkel principe, noch redelijke grond rechtvaardigen dat de bescherming van de geadopteerde tot gevolg kan hebben dat hem elk recht wordt ontnomen in de nalatenschap van de persoon ten aanzien van wie de afstamming is vastgesteld na de adoptie.

Zij voert aan dat het bestaan van meerdere erfgerichtigdheden het bij artikel 350 van het Burgerlijk Wetboek ingevoerde verschil in behandeling niet kan verantwoorden en dat het feit dat haar afstamming van vaderszijde achtereenvolgens ten aanzien van drie personen is vastgesteld, geen gevolg heeft omdat de vaststelling van de eerste twee afstammings niet uit haar wil voortvloeide.

Zij voegt eraan toe dat, ook al is zij thans meerderjarig, niet kan worden betwist dat zij de zwakke partij was in het kader van de beslissing tot wettiging door adoptie die te haren aanzien werd genomen toen zij een minderjarig kind van tien jaar was.

Zij is ten slotte van mening dat de overwegingen van de Ministerraad betreffende de verschillen tussen een adoptie en een vaststelling van afstamming van een niet-geadopteerd kind irrelevant zijn.

A.6. In zijn memorie van antwoord onderstreept de Ministerraad dat het de partijen voor het Hof niet toekomt de door de verwijzende rechter gestelde vraag te wijzigen.

Hij doet gelden dat het in het geding zijnde verschil in behandeling het gevolg is van de adoptie, en niet van de geboorte van S.L. buiten het huwelijk, en dat haar uiteenzetting over een verschil in behandeling ten nadele van de natuurlijke kinderen niet pertinent is.

Hij is van mening dat de kritiek die S.L. formuleert over het ontbreken van een verantwoording van de getoetste normen in de parlementaire voorbereiding voortvloeit uit een verkeerde rechtsopvatting, aangezien de geldigheid van een wet niet afhangt van een formele of materiële motivering in de parlementaire voorbereiding.

Hij stelt ten slotte dat de bijzondere omstandigheden eigen aan de zaak niet bepalend kunnen zijn voor het standpunt van het Hof over de geldigheid van de getoetste norm.

- B -

B.1. Artikel 334 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt :

« Ongeacht de wijze waarop de afstamming is vastgesteld, hebben de kinderen en hun afstammelingen dezelfde rechten en dezelfde verplichtingen ten opzichte van de ouders en hun bloed- en aanverwanten en hebben de ouders en hun bloed- en aanverwanten dezelfde rechten en dezelfde verplichtingen ten opzichte van de kinderen en hun afstammelingen ».

Artikel 350 bepaalt :

« Vaststelling van de afstamming van de geadopteerde ten aanzien van de adoptant of van een van de adoptanten nadat het vonnis van adoptie in kracht van gewijsde is gegaan, maakt vanaf dat tijdstip en voor de toekomst een einde aan de adoptie ten aanzien van die adoptant of van die adoptanten.

Vaststelling van de afstamming van de geadopteerde ten aanzien van een andere persoon dan de adoptant of de adoptanten nadat het vonnis van adoptie in kracht van gewijsde is gegaan, maakt daaraan geen einde. Indien het om een gewone adoptie gaat, heeft deze afstamming gevolgen voorzover deze niet strijdig zijn met die van de adoptie. Indien het een volle adoptie betreft, heeft die afstamming slechts de toepassing van de verbodsbepalingen inzake het huwelijk bedoeld in de artikelen 161 tot 164 tot gevolg ».

Artikel 356-1 bepaalt :

« De volle adoptie verleent aan het kind en zijn afstammelingen een statuut met dezelfde rechten en verplichtingen, als ware het kind geboren uit de adoptant of uit de adoptanten.

Onder voorbehoud van de huwelijksbeletsels omschreven in de artikelen 161 tot 164, houdt het kind dat ten volle is geadopteerd, op tot zijn oorspronkelijke familie te behoren.

Kinderen of adoptieve kinderen van de echtgenoot van de adoptant, van de persoon met wie de adoptant samenwoont of van de voormalige partner van de adoptant, zelfs overleden, houden evenwel niet op te behoren tot de familie van die echtgenoot, van de persoon met wie hij samenwoont of van de voormalige partner. Indien deze nog in leven is, wordt het ouderlijk gezag over de geadopteerde gezamenlijk uitgeoefend door de adoptant en die echtgenoot, persoon met wie hij samenwoont of voormalige partner ».

Artikel 356-4 bepaalt :

« Volle adoptie is onherroepelijk.

Herziening is mogelijk overeenkomstig artikel 351 ».

B.2. De prejudiciële vraag strekt ertoe van het Hof te vernemen of de artikelen 350, 356-1, tweede lid, en 356-4 van het Burgerlijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, schenden doordat, « vermits volle adoptie in principe en onder voorbehoud van uitzonderingen in de rechtspraak onherroepelijk is », de vaststelling van de afstamming van een ten volle geadopteerd kind na die adoptie geen ander gevolg heeft dan dat de verbodsbepalingen inzake het huwelijk bedoeld in de artikelen 161 tot 164 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing worden terwijl de vaststelling van de afstamming van een niet-geadopteerd kind alle gevolgen inzake afstamming zoals bedoeld in artikel 334 van het Burgerlijk Wetboek doet ontstaan.

De prejudiciële vraag betreft aldus het verschil in behandeling tussen ten volle geadopteerde kinderen voor wie de vaststelling van de met de biologische werkelijkheid overeenstemmende afstamming van vaderszijde, na de volle adoptie, geen enkel gevolg heeft behoudens de huwelijksbeletselen inzake het huwelijk, en niet-geadopteerde kinderen voor wie de vaststelling van de afstamming van vaderszijde alle gevolgen inzake afstamming heeft, met name op erfrechtelijk vlak.

B.3. De vordering die bij de verwijzende rechter aanhangig is gemaakt, is ingesteld door een meerderjarige die ten volle werd geadopteerd (vroegere benaming : wettiging door adoptie) toen zij minderjarig was en van wie de afstamming van vaderszijde werd vastgesteld ten aanzien van haar biologische vader, na de adoptie en na diens overlijden. De vordering strekt ertoe de eisende partij voor de verwijzende rechter te laten erkennen als erfgename van die laatste.

Het Hof beperkt zijn onderzoek tot die hypothese.

B.4.1. De eisende partij voor de verwijzende rechter voert aan dat de prejudiciële vraag niet pertinent is in zoverre zij artikel 356-1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek beoogt, aangezien haar « oorspronkelijke familie » in de zin van die bepaling die van de eerste echtgenoot van haar moeder is, en niet die van de biologische vader ten aanzien van wie haar afstamming na de adoptie werd vastgesteld.

B.4.2. In de regel komt het de verwijzende rechter die het Hof een vraag stelt toe vast te stellen welke de normen zijn die toepasselijk zijn op het aan hem voorgelegde geschil en, algemener, na te gaan of het antwoord op een prejudiciële vraag nuttig is om dat geschil te beslechten. Enkel wanneer het antwoord klaarblijkelijk niet nuttig is om het geschil te beslechten, met name omdat de in het geding zijnde normen klaarblijkelijk niet erop van toepassing zijn, vermag het Hof te beslissen dat de prejudiciële vraag geen antwoord behoeft, wat te dezen niet het geval is.

B.5. In tegenstelling tot hetgeen de eisende partij voor de verwijzende rechter aanvoert, berust het verschil in behandeling tussen de twee categorieën van kinderen die in de prejudiciële vraag worden beoogd niet op het statuut van het kind van wettig of natuurlijk kind, maar op het feit al dan niet ten volle te zijn geadopteerd voordat de met de biologische werkelijkheid overeenstemmende afstamming van vaderszijde werd vastgesteld.

Dat criterium is objectief.

B.6.1. De wettiging door adoptie werd in het Burgerlijk Wetboek ingevoerd bij de wet van 21 maart 1969 « tot wijziging van artikel 45 van het Burgerlijk Wetboek, van de titels VIII en X van boek I van hetzelfde Wetboek, alsmede van de wetten op de verwerving,

het verlies en de herkrijging van de nationaliteit, gecoördineerd op 14 december 1932 ». Tijdens de parlementaire voorbereiding werd de opportuniteit om een wettiging door adoptie in te voeren in het Belgische recht uitvoerig besproken.

De Commissie voor de Justitie van de Kamer gaf in dat verband aan :

« De leden van de Commissie hebben langdurig de vraag besproken of het wel nuttig is de adoptieve wettiging in onze wetgeving in te voeren.

Sommige leden hebben opgemerkt dat de gevolgen van de gewone adoptie, zoals zij in dit wetsvoorstel zijn uitgewerkt, zeer weinig verschillen van die van de adoptieve wettiging.

Het verschil beperkt zich hiertoe dat bij adoptieve wettiging iedere band tussen het kind en zijn oorspronkelijke familie wordt verbroken, zodat de verplichting tot uitkering van onderhoud en het erfrecht tussen hen wegvallen; tussen het kind en de familie van de adoptanten wordt daarentegen een erfrecht in het leven geroepen.

De Commissie meent niettemin dat het van belang is de adoptieve wettiging in te voeren, omdat deze de volledige gelijkstelling van het kind met een wettig kind met zich brengt » (*Parl. St.*, Kamer, 1961-1962, nr. 436/2, p. 68).

Wat het onherroepelijke karakter van een volle adoptie betreft, gaf de wetgever aan dat het « een gevolg [was] van de toekenning, aan het kind, van het statuut van wettig kind » (*ibid.*, p. 71).

B.6.2. Door het instituut van de wettiging door adoptie te vervangen door dat van de volle adoptie, strekte de wet van 27 april 1987 « tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de adoptie » ertoe discriminatie tussen natuurlijke en wettige kinderen te weren in het perspectief van de hervorming van het afstammingsrecht bij de wet van 31 maart 1987 (*Parl. St.*, Senaat, 1985-1986, nr. 256-2, pp. 4 en 6; *Parl. St.*, Kamer, 1985-1986, nr. 489/3, p. 2).

B.6.3. Bij de hervorming van de adoptie door de wet van 24 april 2003 « tot hervorming van de adoptie », heeft de wetgever het onderscheid tussen een gewone adoptie en een volle adoptie en het beginsel van de onherroepelijkheid van een volle adoptie behouden. Wat de onherroepelijkheid van een volle adoptie betreft, gaf de wetgever aan dat « vooral adopties ‘ op proef ’ moesten worden voorkomen, en dat onherroepelijkheid een ernstige waarschuwing [vormde] tegen misbruiken ter zake » en dat « de negatieve gevolgen van de

onherroepelijkheid (discriminatie tussen ‘ biologische ’ kinderen die kunnen worden geadopteerd en adoptieve kinderen bij wie zulks niet meer mogelijk was) » verdwenen, gelet op de verruimde mogelijkheden voor een ten volle geadopteerd kind om opnieuw te worden geadopteerd (*Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, DOC 50-1366/001 en 50-1357/001, p. 43).

B.7. Bij zijn arrest nr. 13/2010 van 18 februari 2010 oordeelde het Hof betreffende een nagenoeg identieke prejudiciële vraag die was gesteld in een context die vergelijkbaar is met die welke aan de verwijzende rechter wordt voorgelegd :

« B.5. Met de regel dat de volle adoptie aan het kind en zijn afstammelingen een statuut met dezelfde rechten en verplichtingen verleent, als ware het kind geboren uit de adoptant of uit de adoptanten, en dat het ten volle geadopteerde kind ophoudt tot zijn oorspronkelijke familie te behoren, onder voorbehoud van de huwelijksbeletsels (artikel 356-1, eerste en tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek), zelfs indien achteraf de afstamming van de geadopteerde ten aanzien van een andere persoon dan de adoptant of de adoptanten wordt vastgesteld (artikel 350, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek), heeft de wetgever, enerzijds, de gelijkstelling met de gewone afstammingsband nagestreefd en, anderzijds, de stabiliteit van de verwantschapsbanden en de gezinsomgeving van de geadopteerde willen waarborgen.

Het verschil in behandeling, wat de gevolgen inzake vaststelling van de afstamming betreft, tussen ten volle geadopteerden en niet-geadopteerden steunt op een objectief criterium, dat relevant is ten aanzien van de voormelde doelstelling.

Aangezien de ten volle geadopteerde een volledige gelijkstelling geniet met de kinderen geboren uit de adoptant of de adoptanten, doen de in het geding zijnde bepalingen geen onevenredige gevolgen ontstaan in zoverre zij hem verhinderen, wanneer de afstamming van de geadopteerde ten aanzien van een andere persoon dan de adoptant of de adoptanten wordt vastgesteld, dezelfde rechten en verplichtingen te hebben als de andere kinderen van de voormelde andere persoon.

Het in de eerste prejudiciële vraag voorgelegde verschil in behandeling is derhalve niet onbestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.6. Het onderzoek van de in het geding zijnde bepalingen ten aanzien van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, leidt niet tot een andere conclusie ».

B.8. Uit de in B.6.3 vermelde parlementaire voorbereiding blijkt dat, door in artikel 356-4 van het Burgerlijk Wetboek te bepalen dat de volle adoptie onherroepelijk is, de wetgever de gelijkstelling met de gewone afstammingsband heeft nagestreefd. Die bepaling kan niet los worden gezien van de regel volgens welke alle banden van het geadopteerde kind met zijn oorspronkelijke familie worden verbroken en van het daaruit voor de geadopteerde

voortvloeiende risico, in geval van herroeping van de adoptie, om geheel zonder familie te vallen. De onherroepelijkheid van de volle adoptie beoogt dus eveneens de stabiliteit van het statuut van het adoptiekind.

B.9. Om dezelfde redenen als die van het voormelde arrest nr. 13/2010, is het in B.2 vermelde verschil in behandeling redelijk verantwoord.

De omstandigheid dat de vaststelling van de afstamming van een ten volle geadopteerde ten aanzien van diens biologische vader na de volle adoptie geen gevolgen heeft op vermogensrechtelijk vlak en de principiële onherroepelijkheid van de volle adoptie hangen samen met de aard zelf van een volle adoptie, die berust op het beginsel van gelijkstelling van het adoptiekind in de adoptiefamilie volgens het model van de gewone afstamming. Een volle adoptie creëert een band die vergelijkbaar is met die van een afstamming en die de gevolgen van de oorspronkelijke afstammingsband tenietdoet, onder voorbehoud van de huwelijksbeletsels, en komt in de plaats ervan, onder meer op vermogensrechtelijk vlak.

De in het geding zijnde bepalingen doen niet op onevenredige wijze afbreuk aan de rechten van een ten volle geadopteerde aangezien deze, in zijn adoptiefamilie, over eenzelfde erfgerichtigheid beschikt als de kinderen die zijn geboren uit de adoptant of uit de adoptanten.

B.10. De toetsing aan artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens leidt niet tot een andere conclusie.

Volgens de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zijn de kwesties van erfopvolgingen *ab intestat* tussen naaste bloedverwanten nauw verbonden met het begrip « gezinsleven » (EHRM, 13 juni 1979, *Marckx t. België*, §§ 52-53; 3 oktober 2000, *Camp en Bourimi t. Nederland*, § 35; 13 januari 2004, *Haas t. Nederland*, § 43; 13 juli 2004, *Pla en Puncernau t. Andorra*, § 26).

Uit artikel 8 kan evenwel geen recht worden afgeleid om, met het oog op erfgerichtigheid, te worden erkend als erfgenaam van een overleden persoon (EHRM, 13 januari 2004, *Haas t. Nederland*, § 43). Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens oordeelde reeds dat een ten volle geadopteerde in geen enkel opzicht wordt gediscrimineerd

wegens de hoedanigheid van zijn afstamming, meer bepaald omdat hij over een afstammingsband beschikt ten aanzien van zijn adoptieouders, met een vermogensrechtelijk en erfrechtelijk belang (EHRM, grote kamer, 13 februari 2003, *Odièvre t. Frankrijk*, § 56).

B.11. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Ten aanzien van een meerderjarige die ten volle is geadopteerd en wiens afstamming van vaderszijde na de adoptie wordt vastgesteld ten aanzien van zijn overleden biologische vader, schenden de artikelen 350, 356-1, tweede lid, en 356-4 van het Burgerlijk Wetboek niet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 4 oktober 2018.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

F. Daoût